

Een enorm zoekproces

De aansluiting tussen vmbo-groen en mbo gaat nog steeds niet gemakkelijk. Om dat te verbeteren moeten scholen meer kijken naar hoe je met leerlingen omgaat en hoe je de praktijk centraal kunt stellen

FOTO: STUDIO ANDRÉ RUIGROK

‘De Europese Unie moet uitgroeien tot de meest dynamische en competitieve regio in de wereld’. Die uitspraak van de Europese Raad van ministers in 2000 leidde tot het besef dat er iets moest veranderen in het beroepsonderwijs. Uitval van leerlingen en de doorstroom binnen de beroepskolom komen hoog op de agenda. Impulsgelden worden ter beschikking gesteld. Hoe staat het er in 2003 voor met de versterking van de beroepskolom?

FOTO: STUDIO ANDRÉ KUIJROK

▲ Ook in het hbo heeft de aansluiting met het mbo de aandacht; de HAS Den Bosch biedt leerlingen met een verwante mbo-groenopleiding een driejarig traject

De commissie Doorstroomagenda Beroepsonderwijs onder leiding van Piet Boekhoud, introduceerde in 2001 de term kwalificatiewinst. Kwalificatiewinst wil zeggen: meer leerlingen en studenten (hoger) opleiden via de weg vmbo – mbo – hbo. Het is de optelsom van een verbeterd intern rendement en een toegenomen doorstroom naar vervolgopleidingen. Deze kwalificatiewinst is hard nodig, concludeert de commissie. Er dreigen tekorten op de arbeidsmarkt aan hoger en middelbaar opgeleiden. Bovendien kan het onderwijs bijdragen aan het emanciperen van doelgroepen die hard nodig zijn op de arbeidsmarkt. De kwalificatiewinst is vooral nodig, omdat er steeds hogere eisen worden gesteld aan de beroepsbevolking. Om dit alles te bereiken stelt de Commissie Boekhoud dat niet de instelling, maar de loopbaan van de leerling centraal moet staan. De commissie berekent dat het terugdringen van het rendementsverlies met één derde kan leiden tot een kwalificatiewinst van 25%. De boodschap van de commissie wordt door de politiek breed ondersteund. In de Voorjaarsnota van 2000 wordt er geld vrijgemaakt voor de impulsregeling beroepsonderwijs.

Drempels en hobbels

Ook in het groene onderwijs is de doelstelling het behalen van kwalificatiewinst. Track 21 is een voorbeeld van een project van de AOC Raad dat bedoeld is om de doorstroom te bevorderen. Het doel is om leerlingen die in het vmbo geen diploma kunnen halen, een mbo niveau 1 diploma te kunnen geven. Het motto is: geen leerling ongediplomeerd de deur uit. De overstap naar het vervolgonderwijs is voor veel leerlingen, vooral vanuit de lagere niveaus moeilijk. Track 21 moet de overstap vergemakkelijken. Beleidsmedewerker beroepsonderwijs van de AOC Raad Petra Kanters meldt dat er ook een brede niveau 1 kwalificatie wordt ontwikkeld. Die kwalificatie komt in de plaats van de huidige kwalificaties op niveau 1. De aansluiting kan zo verbeteren. De scholen krijgen daardoor meer vrijheid om de doorstroom van vmbo naar mbo goed te laten verlopen. Ondanks goede initiatieven blijken er nog geen vmbo – mbo – hbo overgangen te zijn zonder drempels, hobbels en dubbelingen, blijkt uit het onderzoek 'b(l)ijblijven in de beroepskolom', dat uitgevoerd is in opdracht van de NOT 2003. Het rendement in de beroepskolom is te laag. Te veel

leerlingen vallen op een hoger niveau uit zonder het bijbehorende diploma te halen, of ze kiezen helemaal niet voor een vervolgopleiding.

Koudwatervrees

Annemieke Hesselmann is niet verbaasd over de resultaten van dit onderzoek. Zij is haar werkzaamheden als projectleider van de impulsprojecten van de AOC Raad aan het afronden. Een van de doelstellingen van de impulsprojecten was het verbeteren van de aansluiting tussen vmbo-groen en mbo groen en het verbeteren van de aansluiting tussen vmbo groen en mbo in roc-verband. Hesselmann is niet verbaasd over de resultaten van het onderzoek. Ze heeft zelf geconstateerd dat die aansluiting nog steeds niet makkelijk gaat. "De contacten tussen voortgezet onderwijs en mbo zijn behoorlijk op gang gekomen. De impuls gelden hebben daar een goede stoot voor gegeven en doen dat nog steeds. Het bewustzijn van elkaar zit nu veel meer tussen de oren. Maar de realisering ervan blijkt toch heel moeilijk te zijn." Wat makkelijk lijkt, blijkt moeilijk te zijn. Hesselmann somt moeiteloos enkele verklaringen op: →

“Je zou juist meer moeten kijken naar hoe je met leerlingen omgaat en hoe je de praktijk centraal kunt stellen.”

geslotenheid van beide systemen, koudwatervrees, onbekendheid, aanbodgericht denken van docenten. “Belangrijk is dat er een enorme professionaliseringslag gemaakt moet worden om het onderwijs niet vanuit het eigen vakgebied aan te bieden, maar op een aantrekkelijke manier voor de leerlingen. De oplossing wordt nu vooral gezocht in vergelijking van eindtermen en programma’s, dat is de makkelijke manier. Je zou juist meer moeten kijken naar hoe je met leerlingen omgaat en hoe je de praktijk centraal kunt stellen.” Hesselmann is ervan overtuigd dat het beroepsonderwijs korter en aantrekkelijker zou kunnen zijn als vmbo en mbo gezamenlijk het onderwijs vorm zouden geven. Dat stuit echter op onderlinge concurrentie en gebrek aan openheid en bereidheid. Ook in het aoc-onderwijs valt het resultaat wat dat betreft tegen, vindt ze. “Scholen zitten toch vaak op verschillende locaties. Men is er wel mee bezig, maar het blijft een enorm zoekproces”.

Platform Beroepsonderwijs

Om verder te komen op het gebied van samenwerking en versterking binnen de beroepskolom is vorig jaar

het Platform Beroepsonderwijs opgericht. Dit samenwerkingsverband heeft tot doel het beroepsonderwijs te versterken. Het is een initiatief van de organisaties uit het beroepsonderwijs zelf en alle sectoren zijn erin vertegenwoordigd: VVO, VSWO, Bve Raad, COLO, HBO Raad en AOC Raad. Het Platform wil stimuleren dat het makkelijker wordt over te stappen van vmbo naar mbo en van mbo naar hbo. Krachten bundelen, kennis delen en vernieuwingen stimuleren ziet het Platform als de belangrijkste taken. Op korte termijn zal het Platform daarom regionale samenwerkingsactiviteiten inventariseren en projecten in kaart brengen op terreinen als EVC en portfolio. Ook zal het Platform trachten knelpunten omtrent regelgeving weg te nemen door dit aan de orde te stellen bij politici en beleidsmakers.

Krachten bundelen

Stoas doet kwantitatief onderzoek over de ontwikkeling van de beroepskolom in opdracht van het Ministerie van OCenW. Daarvoor zijn kwantitatieve indicatoren ontwikkeld om de ontwikkeling van de kwalificatiewinst over meerdere jaren voor de hele beroepskolom in kaart te brengen. De vier indicatoren zijn: slaag-

kans, doorstroomkans, verblijfsduur en rendement. De uitkomsten zullen zo in de toekomst goed met elkaar te vergelijken zijn. Het is niet mogelijk leerlingen te volgen op de overgangen van vmbo naar mbo naar hbo. In de nulmeting op basis van de bekostiging 2000 is te zien dat de doorstroomkans van mbo niveau 4 naar hbo slechts 17% is. De slaagkans is op dat moment 65%.

Ook in het groene hbo zijn echter initiatieven om de beroepskolom te versterken. In editie 4 van Groen Onderwijs is te lezen dat CAH Dronten en Groenhorst College hun krachten bundelen. Daarmee komen voor het eerst een aoc en een agrarische hogeschool onder één bestuurlijk dak. De aantrekkelijkheid van hun gezamenlijk onderwijsaanbod willen de beide instellingen verhogen door een verbetering van de doorstroom van met name het mbo naar het hbo.

Individuele afspraken

Ook op HAS Den Bosch wordt er aan de doorstroom mbo – hbo aandacht besteed. Tjeu Foppele, directeur Ruimte en Groen van HAS Den Bosch meldt dat er al vanaf het begin van de jaren '90 aandacht is voor de aansluiting mbo – hbo. “Dat heeft geleid tot het vrijdagprogramma voor mbo-ers. Dat programma heeft tot doel de mbo-leerlingen bij te spijkeren en te laten wennen aan de hbo-studie.” Na de verandering in de leerplannen op de HAS (de ontwikkeling van de ‘school without walls’, de invoering van het projectonderwijs en het probleemgestuurde onderwijs) werd de verkorting van de opleiding voor mbo-ers beter mogelijk. Foppele: “Van die mogelijkheid hebben we toen gebruik gemaakt.” Havo-leerlingen stappen nu in het beroepsgerichte eerste jaar en leerlingen met een mbo-groenopleiding hebben de mogelijkheid in het tweede jaar in te stromen. “Voor de verwant verklaarde opleidingen is een driejarig traject mogelijk. Met de leerlingen die een opleiding hebben gevolgd die dicht tegen een van onze opleidingen aanligt, bijvoorbeeld plantenteelt en tuinbouw, worden individuele afspraken gemaakt. Op deze manier kunnen we met leerlingen van alle aoc’s afspraken maken.” ∞

Marijke van Kerkhoven